

رویکردهای نوین آموزشی

دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه اصفهان

سال هفتم، شماره یک، شماره پیاپی ۱۵، بهار و تابستان ۱۳۹۱

ص ۱۵۳-۱۳۷

ساخت و اعتباریابی مقیاس سنجش انگیزه تحصیلی دانشجویان دوره

کارشناسی دانشگاه اصفهان بر اساس نظریه خودمختاری

هوشنگ طالبی*، دانشیار دانشکده علوم دانشگاه اصفهان

احمد عابدی، استادیار دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه اصفهان

امید صدرزاده، کارشناسی آمار

چکیده

هدف پژوهش حاضر، ساخت و اعتباریابی مقیاسی برای سنجش انگیزه تحصیلی دانشجویان دوره کارشناسی دانشگاه اصفهان بر اساس نظریه خودمختاری است. بدین منظور ۱۲۳ نفر دانشجوی دختر و پسر مقطع کارشناسی به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای از بین دانشجویان دانشگاه اصفهان انتخاب و بررسی شدند. روش پژوهش توصیفی و از نوع آزمون سازی بود. پس از بررسی مبانی نظری انگیزه تحصیلی و بررسی روایی صوری و محتوایی، مقیاس مقدماتی انگیزه تحصیلی دانشجویان ساخته شد. داده‌های حاصل از ابزار پژوهش، با استفاده از روش تحلیل عاملی اکتشافی و آلفای کرونباخ و ضرایب همبستگی تحلیل گردید. نتایج پژوهش نشان داد مقیاس انگیزه تحصیلی دانشجویان از هفت عامل تشکیل شده است که چهار عامل آن (خودکارآمدی تحصیلی، انگیزه پیشرفت، خودپنداره مثبت و انگیزه درونی برای کسب دانش) مربوط به انگیزش درونی و سه عامل دیگر (محیط آموزشی، عوامل اجتماعی و عوامل اقتصادی) مربوط به انگیزش بیرونی هستند. ضریب روایی همزمان مقیاس سنجش انگیزه تحصیلی با عملکرد تحصیلی به ترتیب عبارت از: عوامل اقتصادی ۰/۷۵، محیط آموزشی ۰/۷۲، خودپنداره مثبت ۰/۷۸، عوامل اجتماعی ۰/۷۷، انگیزه درونی برای کسب دانش ۰/۷۸، انگیزه پیشرفت ۰/۷۶ و خودکارآمدی تحصیلی ۰/۸۴ است. ضریب آلفای کل مقیاس نیز ۰/۹۲ است. همچنین، نتایج پژوهش نشان داد مقیاس انگیزه تحصیلی از روایی و پایایی رضایت بخشی برخوردار است.

واژه‌های کلیدی: انگیزه تحصیلی، اعتباریابی، انگیزش درونی، انگیزش بیرونی، دانشجویان.

* نویسنده مسئول

مقدمه

سازه انگیزه تحصیلی در محیط های آموزشی به رفتارهایی که به یادگیری و پیشرفت مربوط است، اطلاق می شود (پینتریچ^۱، ۲۰۰۴). دسی و رایان^۲ (۲۰۰۲) انگیزه تحصیلی را تمایل یاد گیرنده به مشغول و درگیر شدن در فعالیت یادگیری و تلاش مستمر در انجام دادن و به پایان رساندن آن فعالیت می دانند. در زمینه انگیزه تحصیلی نظریه های مختلفی وجود دارد، ولی متداول ترین نظریه در این خصوص، نظریه خود مختاری^۳ دسی و رایان (۱۹۸۵) است. براساس این نظریه، انگیزه بندرت در برگیرنده پدیده واحدی است. افراد نه تنها از نظر میزان انگیزش متفاوتند، بلکه از نظر جهت و نوع انگیزش نیز اختلاف دارند و این تعارض در نوع انگیزش به نظرها و اهداف اساسی که باعث انجام کار می شوند، ارتباط دارد (دسی و رایان، ۲۰۰۰). بنابراین، نظریه خود مختاری بیان می کند عملکرد تحصیلی فراگیران می تواند برانگیخته درونی، برانگیخته بیرونی و یا بی انگیزگی باشد. انگیزش درونی یعنی اینکه شخص عملی را به خاطر کسب رضایت، خشنودی، علاقه مندی و لذت درونی انجام دهد و تنها خود عمل مهم است. انگیزش درونی خود شامل انگیزه درونی برای فهمیدن، انگیزه درونی برای انجام کار، و انگیزه درونی برای تجربه تحریک است (ولراند^۴ و همکاران، ۱۹۹۳؛ رایان و دسی، ۲۰۰۰). انگیزه بیرونی مربوط به زمانی است که فعالیت به منظور دستیابی به برخی پیامدهای مجزا از آن انجام می گیرد که با انگیزش درونی در تضاد است (والراند و همکاران، ۱۹۹۳). انگیزش بیرونی نیز شامل تنظیم همانند سازی شده، تنظیم درون فکنی شده و تنظیم بیرونی است، و بی انگیزگی یا فقدان انگیزه حالتی را بیان می کند که قصد و عمدی در عمل وجود ندارد و رفتار فرد، فاقد تعهد و احساس علیت شخصی است (والراند، فورتیر و گی^۵، ۱۹۹۷؛ دسی و رایان، ۲۰۰۲).

1- Pintrich

2- Deci & Ryan

3- self- determination

4- Vallerand

5- Vallerand, Fortier & Guay

به طور کلی، نظریه‌های انگیزشی پذیرفته‌اند که بین انگیزه تحصیلی و عملکرد تحصیلی فراگیران رابطه مثبت وجود دارد. برای مثال، گاتفرید^۱ (۱۹۹۰)، برنت و میلر^۲ (۱۹۹۰)، پینتریچ و دی گروت^۳ (۱۹۹۰)، دسی و همکاران (۱۹۹۱)، ولراند و همکاران^۴ (۱۹۹۲)، ایمز^۵ (۱۹۹۲)، دسی و رایان (۲۰۰۰) مارش و هو^۶ (۲۰۰۴)، لاونیه و والراند و میکوئلون^۷ (۲۰۰۷)، کوکلی و پاتل^۸ (۲۰۰۷) و آریپاتامانیل و فریمن^۹ (۲۰۰۸) به رابطه نیرومند بین انگیزش تحصیلی و پیشرفت تحصیلی اشاره نموده‌اند. در این خصوص، مدارک پژوهشی متعددی نیز در ایران نشان می‌دهند که بین عوامل فردی، همچون خودکارآمدی تحصیلی، خود پنداره تحصیلی، عزت‌نفس، ادراک شایستگی (عابدی ۱۳۸۰ و ۱۳۸۱؛ حسن زاده، ۱۳۸۲)، عوامل خانوادگی، همچون انتظار موفقیت از فرزندان، نظارت والدین، شیوه فرزندپروری مقتدرانه (عابدی، ۱۳۸۳؛ عطاپور ۱۳۸۰) و عوامل آموزشگاهی همچون اشتیاق معلم، جوکلاس (عابدی و همکاران، ۱۳۸۴؛ کاووسیان و کدیور، ۱۳۸۴) با عملکرد تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین، پژوهش‌ها نشان داده‌اند، انگیزه تحصیلی افراد در طول دوره تحصیلی و با افزایش سن کاهش می‌یابد و جهت‌گیری آن نیز از درونی به بیرونی تبدیل می‌گردد (ولراند و همکاران، ۱۹۹۲؛ کاوینگتون^{۱۰}، ۲۰۰۱؛ دسی و رایان، ۲۰۰۲). در این خصوص، دیگر و فیشر^{۱۱} (۲۰۰۸) در تحقیقاتی نشان داده‌اند که انگیزش تحصیلی از دوره ابتدایی تا دبیرستان و سپس در دانشگاه کاهش می‌یابد و جهت‌گیری آن نیز بیرونی می‌شود. همچنین انگیزه تحصیلی و عوامل مؤثر در آن با توجه به عوامل فرهنگی و اجتماعی جوامع متفاوت است (آریپاتامانیل و فریمن، ۲۰۰۸).

1- Gottfried

2- Berndt & Miller

3- De Groot

4- Bissonnette

5- Ames

6- Marsh & Hau

7- Lavigne, Vallerand & Miquelon

8- Cokley & Patel

9- Areepattamannil & Freeman

10- Covington & Mueller

11- Dekker & Fischer

در دهه‌های اخیر، با توجه به نقش انگیزه تحصیلی در پیشرفت تحصیلی فراگیران، آزمون‌های متفاوتی به منظور سنجش انگیزه تحصیلی ساخته شده اند که در مجموع، این آزمون‌ها به دو شیوه انگیزش تحصیلی را اندازه می‌کنند (گاتفرید، فلمینگ و گاتفرید، ۱۹۹۸؛ کوکلی، ۲۰۰۰):

الف - خود گزارشی: در این شیوه فرد با پاسخ به مواد آزمون، در مورد نوع و میزان انگیزش خود، اطلاعاتی در اختیار آزمونگر قرار می‌دهد (چیو^۱، ۱۹۹۷؛ گاتفرید و همکاران، ۱۹۹۸)

ب- گزارش دیگران در مورد شخص: در این شیوه فرد دیگری نظیر معلم یا والدین، با تکمیل کردن آزمون، در مورد انگیزش فرد اظهار نظر می‌کند (کوکلی، ۲۰۰۰).
بر اساس نظریه‌های انگیزه تحصیلی، بویژه نظریه خودمختاری دسی و رایان پژوهش‌هایی در خصوص ساخت، روایی سنجی و اعتباریابی مقیاس انگیزه تحصیلی دانش آموزان و دانشجویان انجام گرفته است (هارتر^۲، ۱۹۸۰؛ گاتفرید، ۱۹۹۰؛ استینت، اوهرلر^۳، ۱۹۹۱؛ کوکلی ۲۰۰۰ و ۲۰۰۱؛ فارچیلد^۴ و همکاران، ۲۰۰۵ و بارکوکیس^۵ و همکاران، ۲۰۰۸). از جمله مهمترین این آزمون‌ها می‌توان به «پرسشنامه انگیزش تحصیلی درونی کودکان» اشاره نمود که در سال ۱۹۸۵ توسط گاتفرید ساخته شد. این پرسشنامه دارای پنج مقیاس است که چهار عامل انگیزش درونی نسبت به یادگیری دروس خواندن، ریاضی، مطالعات اجتماعی و علوم را می‌سنجد و عامل پنجم انگیزش درونی فراگیران را به صورت یک جهت‌گیری کلی نسبت به یادگیری مدرسه‌ای اندازه‌گیری می‌کند (گاتفرید، فلمینگ و گاتفرید، ۱۹۹۸). هارتر (۱۹۸۰) نیز پرسشنامه‌ای با عنوان «جهت‌گیری انگیزش درونی، بیرونی در کلاس»^۶ را طراحی نمود. این پرسشنامه پنج مقیاس دارد که هر کدام یک جهت‌گیری درونی و یک جهت‌گیری بیرونی را نسبت به انگیزش می‌سنجد. همچنین، استینت،

1 Chiu

2- Harter

3- Stinnett & Oehler

4- Fairchild

5- Barkoukis

6- Children Academic Intrinsic Motivation Inventory (CAIMI)

7- Intrinsic Versus Extrinsic Motivational Orientation in the Class

اوهلرو اتسوت (۱۹۹۱) «فهرست واریسی برآورد معلم از انگیزش پیشرفت تحصیلی»^۱ را طراحی نمودند. این آزمون به صورت گزارش دیگران (معلم) در مورد انگیزش فرد ساخته شده است. در ایران نیز باقری (۱۳۷۹) مقیاس انگیزه تحصیلی والراند را برای دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر تهران هنجاریابی نموده است. در خصوص سنجش انگیزه تحصیلی دانشجویان نیز مقیاس‌هایی ساخته شده است. برای مثال، پیرسون و کری^۲ (۱۹۹۵) «مقیاس سنجش انگیزه تحصیلی دانشجویان» را ساختند. این آزمون انگیزش تحصیلی کلی دانشجویان را اندازه‌گیری می‌نماید. همچنین، و رلراند و همکاران (۱۹۹۲) براساس نظریه خودمختاری دسی و رایان، مقیاس انگیزش تحصیلی را برای دانشجویان دانشگاه طراحی نمودند. این آزمون یک آزمون مدادکاغذی بود و هفت عامل شامل انگیزش درونی با سه سطح، انگیزش بیرونی با سه سطح و بی انگیزی را اندازه‌گیری می‌نماید.

از یافته‌های پژوهشی فوق چنین استنباط می‌شود که انگیزه تحصیلی رابطه نیرومندی با پیشرفت تحصیلی فراگیران دارد، ولی جهت‌گیری آن در دوره تحصیلی بالاتر، به خصوص دانشگاه از درونی به بیرونی تبدیل شده و نسبت به سنین پایین‌تر کاهش می‌یابد. با توجه به این مهم و نبود یک مقیاس سنجش انگیزه تحصیلی متناسب با شرایط اجتماعی فرهنگی کشور، در این پژوهش بر اساس نظریه‌های انگیزه تحصیلی، بویژه نظریه خودمختاری دسی و رایان یک مقیاس برای سنجش انگیزه تحصیلی ساخته شده است. لذا، مسأله اصلی پژوهش حاضر عبارت از: ساخت و بررسی روایی^۳ و پایایی^۴ مقیاس سنجش انگیزه تحصیلی بر اساس نظریه دسی و رایان دانشجویان است. بدین منظور، سؤال‌های زیر بررسی شده است:

۱- روایی محتوایی مقیاس انگیزه تحصیلی دانشجویان به چه میزانی است؟

۲- روایی سازه (ساختار عاملی) انگیزه تحصیلی دانشجویان به چه میزان است؟

۳- پایایی مقیاس انگیزه تحصیلی دانشجویان به چه میزان است؟

1- Teacher Rating of Academic Achievement Motivation (TRAAM)

2- Pearson & Carey

3- validity

4- reliability

روش پژوهش

با توجه به اهداف و ماهیت پژوهش از روش تحقیق توصیفی از نوع آزمون سازی استفاده شد. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه اصفهان در سال تحصیلی ۸۷ - ۱۳۸۶ تشکیل می دادند که شامل ۹۸۵۶ نفر (۷۱۶۹ دختر و ۲۶۸۷ پسر) بودند که در جدول شماره (۱) آورده شده است.

جدول ۱: آمار دانشجویان به تفکیک رشته و جنس

دانشکده	جنس	دختر	پسر	کل
ادبیات و علوم انسانی		۱۵۲۵	۲۰۳	۱۸۲۸
تربیت بدنی و علوم ورزشی		۱۷۴	۱۶۶	۳۴۰
روان شناسی و علوم تربیتی		۱۱۲۵	۱۷۲	۱۲۹۷
زبان های خارجی		۸۸۱	۲۲۲	۱۱۰۳
علوم		۱۵۰۴	۴۶۶	۱۹۷۰
علوم اداری و اقتصاد		۱۳۳۷	۶۲۸	۱۹۶۵
فنی و مهندسی		۶۲۳	۷۳۰	۱۳۵۳
کل		۷۱۶۹	۲۶۸۷	۹۸۵۶

روش نمونه گیری در این پژوهش به شیوه نمونه گیری تصادفی دو مرحله ای خوشه ای طبقه بندی متناسب با حجم انجام گرفت؛ بدین صورت که از حاصل ضرب دکارتی مجموعه دانشکده ها در جنس، ۱۴ طبقه ساخته شد و تعداد ۱۲۳ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند.

ابزار اندازه گیری: مقیاس انگیزه تحصیلی دانشجویان دانشگاه اصفهان: ساخت

این مقیاس بر اساس نظریه های انگیزه تحصیلی به خصوص نظریه دسی و رایان به شرح زیر بود:

۱. تعیین اهداف بررسی ساخت مقیاس های انگیزه تحصیلی دانشجویان؛
۲. مطالعه مبانی نظری و تحقیقاتی مربوط به نظریه های انگیزه تحصیلی؛
۳. مطالعه تعدادی از پرسشنامه ها و مقیاس های انگیزه تحصیلی؛
۴. انجام مصاحبه با صاحب نظران و اساتید علوم تربیتی و روان شناسی؛

۵. فراهم کردن خزانه سؤال‌های مربوط به حیطه‌های انگیزه تحصیلی (فردی-اجتماعی-اقتصادی و...)

۶. به دست آوردن روایی صوری و محتوایی؛

۷. به دست آوردن روایی سازه مقیاس انگیزه تحصیلی؛

۸. آماده سازی دستورالعمل اجرای مقیاس انگیزه تحصیلی؛

۹. توزیع تصادفی سوالات هر مؤلفه در فراهم کردن خزانه سؤال‌ها؛

۱۰. اجرای آزمایشی مقیاس انگیزه تحصیلی.

مجموعه اطلاعات به دست آمده از این منابع، به سوال تبدیل شده، برای بررسی روایی محتوایی در اختیار ۱۰ نفر از صاحب‌نظران این رشته قرار گرفت. پس از تأمین روایی صوری و محتوایی، مقیاس انگیزه تحصیلی دانشجویان بر روی نمونه اصلی اجرا گردید که در بخش یافته‌های پژوهش ویژگی‌های روان‌سنجی آن آورده شده است.

روش‌های تحلیل داده‌ها: برای بررسی روایی سازه و ساختار عاملی مقیاس انگیزه

تحصیلی دانشجویان از تحلیل عاملی اکتشافی به روش مؤلفه‌های اصلی و چرخش از نوع واریماکس، و برای بررسی پایایی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش در دو قسمت شواهد مربوط به روایی مقیاس انگیزه تحصیلی

دانشجویان و شواهد مربوط به پایایی این مقیاس ارائه شده است.

الف - شواهد مربوط به روایی مقیاس انگیزه تحصیلی دانشجویان

جدول شماره ۲: آزمون کفایت حجم نمونه و کرویت بارتلت

۰/۷۴۹	آزمون کفایت حجم نمونه KMO
۱۷۳۴/۱۰۷	آزمون کرویت بارتلت
۵۲۸	درجه آزادی
۰/۰۰۱	سطح معناداری

جدول ۳: عوامل استخراج شده مقیاس انگیزه تحصیلی دانشجویان و نامگذاری آنها

چرخش مجموع مجذورات بارهای عاملی			استخراج عمومی مجذورات بارهای عاملی			مقادیر ویژه اولیه			شاخص های آماري عوامل استخراجی
درصد واریانس تجمعی تبیین شده	درصد واریانس تبیین شده	کل	درصد واریانس تجمعی تبیین شده	درصد واریانس تبیین شده	کل	درصد واریانس تجمعی تبیین شده	درصد واریانس تبیین شده	کل	
۱۱/۴۰	۱۱/۴۰	۳/۷۶	۲۱/۲۵	۲۱/۲۵	۷/۰۱	۲۱/۲۵	۲۱/۲۵	۷/۰۱	عوامل اقتصادی
۲۱/۰۳	۹/۶۲	۳/۱۷	۳۲/۱۶	۱۰/۹۰	۳/۵۹	۳۲/۱۶	۱۰/۹۰	۳/۵۹	محیط آموزشی
۳۰/۲۸	۹/۲۵	۳/۰۵	۴۰/۲۲	۸/۰۷	۲/۶۶	۴۰/۲۲	۸/۰۷	۲/۶۶	خودپنداره تحصیلی
۳۹/۰۶	۸/۷۸	۲/۸۹	۴۵/۹۷	۵/۷۳	۱/۸۹	۴۵/۹۷	۵/۷۳	۱/۸۹	عوامل اجتماعی
۴۷/۰۶	۷/۹۸	۲/۶۳	۵۱/۰۱	۵/۰۴	۱/۶۶	۵۱/۰۱	۵/۰۴	۱/۶۶	انگیزه درونی برای کسب دانش
۵۳/۰۷	۶/۰۲	۱/۹	۵۵/۴۱	۴/۶۹	۱/۴۵	۵۵/۴۱	۴/۶۹	۱/۴۵	انگیزه پیشرفت
۵۸/۸	۵/۱۱	۱/۶۸	۵۹/۳۷	۳/۹۶	۱/۳۰	۵۹/۳۷	۳/۹۶	۱/۳۰	خود کارآمدی تحصیلی

چنانکه در جدول ۳ مشاهده می شود، در تحلیل عامل اکتشافی هفت عامل استخراج شد که مجموعاً ۵۹/۳۷ واریانس انگیزه تحصیلی دانشجویان را تبیین می کند.

جدول ۵: ضرایب روایی همزمان مقیاس انگیزه تحصیلی دانشجویان با عملکرد تحصیلی (روایی ملاکی)

عامل	ضریب همبستگی	سطح معناداری
عوامل اقتصادی	۰/۷۵	۰/۰۰۱
محیط آموزشی	۰/۷۲	۰/۰۰۱
خودپنداره تحصیلی	۰/۷۸	۰/۰۰۱
عوامل اجتماعی	۰/۷۶	۰/۰۰۱
انگیزه درونی برای کسب دانش	۰/۷۷	۰/۰۰۱
انگیزه پیشرفت	۰/۷۸	۰/۰۰۱
خود کارآمدی تحصیلی	۰/۸۴	۰/۰۰۱

اطلاعات جدول ۵ ضرایب همبستگی بین مؤلفه های انگیزه تحصیلی و نمره کل انگیزه تحصیلی با عملکرد تحصیلی را نشان می دهد. براساس این اطلاعات، بین انگیزه تحصیلی و عملکرد تحصیلی همبستگی معناداری وجود دارد.
ب - شواهد مربوط به پایایی مقیاس انگیزه تحصیلی دانشجویان

جدول ۶: ضرایب پایایی به شیوه آلفای کرونباخ مقیاس انگیزه تحصیلی دانشجویان

عامل	تعداد سؤالها	آلفای کرونباخ
عوامل اقتصادی	۶	۰/۸۷۲
محیط آموزشی	۵	۰/۷۸۳
خودپنداره تحصیلی	۵	۰/۷۶۳
عوامل اجتماعی	۴	۰/۷۴۷
انگیزه درونی برای کسب دانش	۵	۰/۷۳۱
انگیزه پیشرفت	۳	۰/۷۱۱
خود کارآمدی تحصیلی	۳	۰/۵۳۹
کل	۳۱	۰/۹۲

اطلاعات جدول ۶ ضرایب پایایی به شیوه آلفای کرونباخ مقیاس انگیزه تحصیلی دانشجویان را نشان می دهد. همان طور که ملاحظه می شود، دامنه ضرایب پایایی از ۰/۸۷۲

تا ۰/۵۳۰ قرار دارد. بیشترین ضریب پایایی مربوط به عامل ۱ و کمترین ضریب مربوط به عامل ۸ است. ضمناً ضریب پایایی کل مقیاس انگیزه تحصیلی دانشجویان ۰/۸۷۶ است.

جدول ۷: ماتریس همبستگی (ضرایب همبستگی درونی) بین عوامل مقیاس انگیزه تحصیلی دانشجویان

عوامل	عامل ۱	عامل ۲	عامل ۳	عامل ۴	عامل ۵	عامل ۶	عامل ۷
عامل ۱	۱						
عامل ۲	۰/۲۳	۱					
عامل ۳	۰/۱۹	۰/۴۵	۱				
عامل ۴	۰/۳۴	۰/۵۰	۰/۳۲	۱			
عامل ۵	۰/۲۴	۰/۲۵	۰/۴۳	۰/۳۰	۱		
عامل ۶	۰/۲۹	۰/۴۴	۰/۳۶	۰/۶۱	۰/۳۶	۱	
عامل ۷	۰/۱۹	۰/۳۹	۰/۲۶	۰/۳۳	۰/۴۳	۰/۲۹	۱

جدول شماره ۷ ضرایب همبستگی درونی بین عوامل انگیزه تحصیلی دانشجویان را نشان می دهد. براساس نتایج جدول فوق همسانی و همبستگی بین خرده مقیاس ها برقرار است.

بحث و نتیجه گیری

در مطالعه حاضر، از طریق روش آماری تحلیل عوامل، مقیاسی برای سنجش انگیزه تحصیلی دانشجویان ساخته شد که براساس نتایج حاصل، از روایی و پایایی رضایت بخشی برخوردار است. نتایج تحلیل عامل اکتشافی نشان داد مقیاس انگیزه تحصیلی دانشجویان از هفت عامل تشکیل شده است که چهار عامل آن (خودکارآمدی تحصیلی، انگیزه پیشرفت، خود پنداره مثبت، انگیزه تحصیلی برای کسب دانش) مربوط به انگیزش درونی و سه عامل دیگر (محیط آموزشی، عوامل اجتماعی، و اقتصادی) مربوط به انگیزش بیرونی می باشد. یافته های پژوهش در خصوص بررسی ساختار عاملی با نتایج پژوهش های دسی و رایان (۱۹۸۵ و ۲۰۰۰)، رایان و دسی (۲۰۰۰)، ولراند و همکاران (۱۹۹۳) همسو بود. این صاحب نظران، انگیزه تحصیلی را متشکل از سه نوع انگیزه درونی، سه نوع انگیزه بیرونی و

بی انگیزگی می دانند. ولراند و همکاران (۱۹۹۳) نیز پرسشنامه‌ای هفت عاملی برای سنجش انگیزه تحصیلی دانشجویان براساس نظریه خود مختاری دسی و رایان ساخته بودند که بسیار نزدیک با نتایج پژوهش حاضر است.

در خصوص پایایی مقیاس انگیزه تحصیلی دانشجویان نیز نتایج پژوهش نشان داد که مقیاس انگیزه تحصیلی دانشجویان و خرده مقیاس‌های آن از ضرایب پایایی و همسانی درونی مناسب برخوردارند. نتایج پژوهش نیز در رابطه با پایایی با یافته‌های پژوهشی دسی و اریان (۱۹۸۵ و ۲۰۰۰) و والراند و همکاران (۱۹۹۳)؛ چپو (۱۹۹۷)، گاتفرید، فلمینگ و گاتفرید (۱۹۹۸)، کوکلی (۲۰۰۰) همسوست. در تبیین نتایج این پژوهش می‌توان گفت که دانشجویان برای تحصیل هم دارای انگیزش درونی و هم انگیزش بیرونی هستند. که این موضوع باید مورد توجه برنامه ریزان نظام آموزشی عالی در تدارک عوامل مؤثر بر انگیزه تحصیلی دانشجویان باشد. از یافته‌های مهم این پژوهش این است که ابزار سنجش انگیزه تحصیلی دانشجویان متناسب با جدیدترین نظریه انگیزه تحصیلی (نظریه خود مختاری) و متناسب با شرایط فرهنگی و اجتماعی کشور ساخته شد. دیکر و فیشر (۲۰۰۸) و آریپاتامانیل و فریمن (۲۰۰۸) نیز در تحقیقاتی نشان داده‌اند انگیزه تحصیلی و عوامل همبسته‌های مربوط به در جوامع و فرهنگ‌های گوناگون، متفاوت است. لذا اندازه‌گیری و سنجش آن نیز باید با شرایط فرهنگی و اجتماعی کشور متناسب باشد. همچنین، با مروری بر تحقیقات مربوط به انگیزه تحصیلی در ایران، مشخص شد که چند ابزاری که در خصوص سنجش انگیزه تحصیلی ساخته شده بود، مربوط به دانش آموزان دوره‌های تحصیلی راهنمایی و متوسطه است. لذا، در این پژوهش برای نخستین مرتبه مقیاس سنجش انگیزه تحصیلی دانشجویان با ویژگی‌های روان‌سنجی رضایت‌بخش ساخته شد. این ابزار می‌تواند مورد استفاده دانشگاه‌ها، به خصوص کلینیک‌های مشاوره دانشجویی باشد. از خصوصیات بسیار ارزشمند این ابزار این است که می‌تواند چهار نوع انگیزش درونی و چهار نوع انگیزش بیرونی را اندازه‌گیری نماید که می‌تواند مورد استفاده برنامه‌ریزان آموزشی و فرهنگی دانشگاهی قرار گیرد و به برنامه‌های فوق برنامه دانشگاه‌ها و مراکز مشاوره بسیار کمک کند.

منابع

باقری، ناصر. (۱۳۷۹). *هنجاریابی مقیاس انگیزش تحصیلی بین دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر تهران*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت معلم.

حسن‌زاده، رمضان. (۱۳۷۶). *بررسی رابطه بین مفاهیم انگیزش (درونی - بیرونی)*، منبع کنترل (درونی - بیرونی) و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر سال دوم دبیرستان‌های شهر گرگان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم تهران.

عابدی، احمد. (۱۳۸۰). *بررسی رابطه بین انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر دوره متوسطه شهر اصفهان با ویژگی‌های خانوادگی و شخصیتی آنان*، اصفهان، طرح پژوهشی شورای تحقیقات سازمان آموزش و پرورش استان اصفهان.

عابدی، احمد. (۱۳۸۱). *بررسی رابطه بین انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه شهر اصفهان با ویژگی‌های خانوادگی و شخصیتی آنان*. فصلنامه آموزشی، پژوهشی و علمی آموزه، ۱۳، ۲۹-۲۳.

عابدی، احمد و عریضی، حمیدرضا. (۱۳۸۴). *بررسی رابطه بین انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه شهر اصفهان با ویژگی‌های خانوادگی آنان*. فصلنامه خانواده‌پژوهشی، ۲، ۴۸-۴۱.

عطاپور، شهلا. (۱۳۸۰). *بررسی رابطه بین انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر دوره راهنمایی شهر اصفهان با ویژگی‌های خانوادگی و شخصیتی آنان*، اصفهان: طرح پژوهشی شورای تحقیقات آموزش و پرورش استان اصفهان.

کاوسیان، جواد؛ کدیور، پروین. (۱۳۸۴). *بررسی عوامل مؤثر بر انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان پسر دبیرستان‌های سراسر کشور*، تهران: طرح پژوهشی وزارت آموزش و پرورش.

کدیور، پروین. (۱۳۸۴). *روان‌شناسی تربیتی*. تهران: سمت.

- Ames, C. (1992). Classrooms: Goals, structures, and student motivation. *Journal of Educational Psychology*, 84, 261–271.
- Areepattamannil, S., & Freeman, J. G. (2008). Academic achievement, academic self concept, and academic motivation of immigrant adolescents in the greater Toronto area secondary schools. *Journal of Advanced Academics*, 19, 700–743.
- Bandura, A. (1995). *Exercise of personal and collective efficacy in changing societies*. In A. Bandura, (Ed.), *Self – efficacy in changing societies*. New York: Cambridge University Press.
- Barkoukis, V., Tzorbatzoudis, H., Grouios, G., & Sideridis, G. (2008). The assessment of intrinsic and extrinsic motivation and amotivation: Validity and reliability of the Greek version of the academic motivation scale. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 15, 39–55.
- Berndt, T. J., & Miller, K. E. (1990). Expectancies, values, and achievement in junior high school. *Journal of Educational Psychology*, 82, 319–326.
- Brophy, J. (1999). Research on motivation in education: Past, present and future. In T. Urban, M. Meahr & P. R. Pintrich, (Eds.), *Advances in Motivation and Achievement*, 11, 1- 44.
- Chiu, L. H. (1997). Development and validation of The School Achievement motivation rating scale. *Educational Psychological Meadutymment*, 57, 292 – 305.
- Chou, C., Bentler, P. M., & Satorra, A. (1991). Scaled test statistics and robust standard errors for non-normal data in covariance structure analysis: A Monte Carlo study. *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology*, 44, 347–357.
- Cokley, K. (2000). Examining the validity of the academic motivation scale by comparing scale construction to self-determination theory. *Psychological Reports*, 86, 560–564.

- Cokley, K., Bernard, N., Cunningham, D., & Motoike, J. (2001). A psychometric investigation of the academic motivation scale using a United States sample. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 34, 109–119.
- Cokley, K., & Patel, N. (2007). A psychometric investigation of the academic self-concept of Asian American college students. *Educational and Psychological Measurement*, 67, 88–99.
- Covington, M., & Muëller, K. J. (2001). Intrinsic versus extrinsic motivation: An approach/avoidance reformulation. *Educational Psychology Review*, 13, 157–176.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227–268.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (Eds.). (2002). *Handbook of self-determination research*. Rochester, NY: University of Rochester Press.
- Deci, E. L., Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., & Ryan, R. M. (1991). Motivation and education: The self-determination perspective. *Educational Psychologist*, 26, 325–346.
- Dekker, S., & Fischer, R. (2008). Cultural differences in academic motivation goals: A meta-analysis across 13 societies. *The Journal of Educational Research*, 102(2), 99–108.
- Fairchild, A. J., Horst, S. J., Finney, S. J., & Barron, K. E. (2005). Evaluating new and existing validity evidence for the academic motivation scale. *Contemporary Educational Psychology*, 30, 331–358.

- Gottfried, A. E. (1990). Academic intrinsic motivation in young elementary school children. *Journal of Educational Psychology*, 82, 525 – 538.
- Gottfried , A. E., Fleming, J. S., & Gottfried, A. W. (1998). Role of cognitively stimulating home environment in children's academic intrinsic motivation: A longitudinal study. *Child Development*, 69, 1448 – 1460.
- Harter, S. (1981). A new self– report scale of intrinsic versus extrinsic orientation in the classroom: Motivational and informational components. *Developmental Psychology*, 17, 300 – 312.
- Lavigne, G. L., Vallerand, R. J., & Miquelon, P. (2007). A motivational model of persistence in science education: A self-determination theory approach. *European Journal of Psychology of Education*, 22, 351–369.
- Marsh, H. W., & Hau, K.-T. (2004). Explaining paradoxical relations between academic self-concepts and achievements: Cross-cultural generalizability of the internal/external frame of reference predictions across 26 countries. *Journal of Educational Psychology*, 96, 56–67.
- Pintrich, P. R. (2004). An achievement goal theory perspective on issues in motivation terminology, theory, and research. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 92 – 104.
- Pintrich, P. R., & De Groot, E. V. (1990). Motivational and self – regulated Learning components of classroom academic performance. *Journal of Educational Psychology*, 82, 33 – 40.
- Pearson, L. C., & Carey, L. M. (195). The academic motivation profile for under graduate student use in evaluating college courses. *Journal of Educational Research*, 8, 220 – 227.

- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68–78.
- Stinnett, T. A., & Oehler, S. J. (1992). Validation of the teacher rating of academic achievement motivation. *Journal of Psycho Educational Assessment*, 10, 276 – 290.
- Vallerand, R. J., Fortier, M. S., & Guay, F. (1997). Self-determination and persistence in a real-life setting: Toward a motivational model of high school dropout. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 1161 – 1176.
- Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., Blais, M. R., Brière, N. M., Senécal, C., & Vallières, E. F. (1992). The academic motivation scale: A measure of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education. *Educational and Psychological Measurement*, 52, 1003–1017.
- Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., Blais, M. R., Brière, N. M., Senécal, C., & Vallières, E. F. (1993). On the assessment of intrinsic, extrinsic and amotivation in education: Evidence on the concurrent and construct validity of the academic motivation scale. *Educational and Psychological Measurement*, 53, 159–172.
- Vallerand, R. J., & Ratelle, C. F. (2002). Intrinsic and extrinsic motivation: A hierarchical model. In E. L. Deci & R. M. Ryan (Eds.). *The motivation and self-determination of behavior: Heretical and applied issues*. Rochester, NY: University of Rochester Press. 37–63.
- Wigfield, A. (1994). Expectancy-value theory of achievement motivation: A developmental perspective. *Educational Psychology Review*, 6, 49–78.